

Könül AYDIN (NEHMƏTOVA)

AMEA Nizami adına

Ədəbiyyat İnstitutunun böyük elmi işçisi

Sadə bir kəlmədən yoğruldu fəlsəfəmiz, basit bədii təfəkkürdən çıxdıq eşq yolçuluğuna, ey dost!

*Səni varlığımıza ac qoyacağam,
İndi xatirəmi yavanlıq eylə...*

Əyalətdən ayrılıb şəhərə gələn adamlar kimi, bu "yavanlıq" kəlməsində sanki bütün uşaqlığının tanığı olmuş bir ruh gördüm... amma yolçuluqdur bu ömür deyə, ayrıldıqca

"Ya Hu!"

Əkbər Qoşalının şeirləri əsasında

ayrıldıq öz ilkimizdən... guya unutduqca unutduq əslimizi. Ancaq unutmadım o nəfəsi mən... Yada saldıqca unutduğumu özüm-özümdən qisas aldım, dost: "Səni varlığımıza ac qoyacağam."

"Səni varlığımıza ac qoyacağam" pıçılda-dıqca ac qaldım öz varlığımıza... Hər kəs öz varlığına susadı, dostum.

Ömür uzun bir yolçuluq kimi gəldi mənə, irəlində, geridə qoya-qoya tanıdıqlarımı, yürüdüm gələcəyə... amma o "yavanlıq" kəlməsi bir ayağımı tutdu uşaqlığımda, keçmişimdə, xatirələrdə... O "yavanlıq" kəlməsi idi ki, qoymadı unudum nənəmin saldığı süfrələri. Bəlkə sən bir şerə yazmasaydın o "yavanlıq" kəlməsini, mən də çoxdan unutmuşdum nənəmin əllərinin dadını, duzunu, dost.

Ömür yolunun bir vədəsində, o vədəsində ki, aradım kəndimi, aradım keçmişimi tökülən izlərdə, çıxdın qarşıma. Bir az da, lap da çox dərinləşmiş gördüm səni öz mənlində. "Öz göyündə, öz qanadında" çıxdın qarşıma, köhnə dost:

*Bir oğul istərəm Özqan adında,
kimliyi görsənə Öz, Qan, Ad-ında,
Qayıtara büsbütün Qarabağını,
uçə öz göyündə, öz qanadında...*

Bir az da çox tutmusan üzünü "öylərə sarı"... Dağlara, çaylara, göylərə sarı... O, sadəcə, bir dəli deyil, yüyürən dağlara sarı, içindəki ruhdur baş alıb gedir ilkinin, əbədi əzəlinin arxasıya:

*...Bu axşam, bu axşam yağış yağacaq,
insanlar qaçacaq öylərə doğru.
Bir dəli köksünü geniş açacaq,
qaçacaq əlləri göylərə doğru.*

*Köç axar, köç axar öylərə sarı,
vəhşilik, gözəllik qalar dağlara...
Gedən də Tanrı der, gələn də Tanrı,
bir dəli yolunu salar dağlara...*

Yaradan aşkar yaradıb gizli ruhumuzu bir dəli donunda, öyüd almırıq, dost!
Bu ömür yolçuluğunun bu vədəsində bir

sevda çıxdı qarşıma Mövlana, Şəms, Müh-yiddin Arabi donunda, gördüm, dostum imiş:

*"...Mən səni sevmədim,
sənin gözündə
bir ilahi sevgi
görüb
karıxdım,
İlahi bir sevgi...
Mən ordan gəlmişdim,
ora darıxdım."*

Hər kəsin qəlbində özündən xəbərsiz o ilahi sevgi nəğməsi oxunur, amma özü anlamır bunu, dost. Bunu mən ömrün qürubunda gördüm. Ömrün qürubunda içindəki o ilahi sevgi fəryad edir ünvanını tapmadığına görə...

Zəruri olan cəbr oldu bizə əbədi əzəlimizdən uzaq düşdüyümüz üçün. Ünvanını tapmayan o ilahi sevgini dinə çevirdi Uca Yaradan.

*Dindən əvvəl Sevgi özü Din idi,
Onda aşiq - yardı, onda yar - aşiq...*

Qəlbimizə yazılan əbədi adı oxuya bilmədik, dost. Gecə-gündüz Sevgi deyə "Ya Hu!" - dedik, kimi çağırırdıq, bilmədik. Bunu anam deyirdi: "Gecə-gündüz "Ya Hu!" - dedim beşiyinin başında." Amma özü bilmədi "Hu" dediyi əbədi sevgilidir, dost. Anam da bilirdi, "Ya Hu!" dedikcə, onu çağırırdı, amma bilirdi ki, əzəldə əsl Sevgi olanın, sonra Dinə çevrilənin adıdır dildən-dilə düşüb gələn "Hu"... Biz də fərqi varmadıq anamın "Ya Hu!" deməyinin. İndi ömrün bu vədəsində düşündüm, elə indicə: Haradan, əcəba? Məcnundanmı?! Məcnun özü ədəbiyyata, köksündən qopan "Ya Hu!" tariximizə keçdi dilimizdə...

Niyə dedin:

*"Əvvəl sözün susma idi, din idi,
İndi isə susmaq olub yaraşiq?"*

Hə... Gecdirmə, düşündün, sussağımı yaxşıdır? Artıq Dinə Sevgi deyib döyünməyin vaxtı keçibmi, sənəcə? Həllac olmaqdan qorxdunmu, dost? "Gər bu gerçək aşiqi sərpa soyarlar, ağrımaz" - deməkdənmi?

*Zaman keçdi, dedik son söz dinindi,
Eşq yolunu kəsib durub din indi;
Ağılda din, ürəkdə eşq. - Din indi!
Bir addım at, bu sərhədi yar, aşiq!*

Zaman keçdi... Sevgi dedik, döyündük, doyurmadı qəlbimizi sevgi dediklərimiz. "Dedik son söz dinindi..." Qəlbimizi ağılmızdan ayırdıq, ağılsız qəlbimiz yolunu azdı, könülsüz ağılın yapıqları nə olacaq, sənəcə? İndi hamı ağıllı olub, könüllü olan yoxdur, bir addımla bu sərhəd yarılmaz, dost. Bax, özün də deyirsən:

*Əkbər, deyir, odur, bitməz qeyli-qal,
Dilimdə get, ürəyimdə "qal" ki, "qal"...
Qəlb-fərmandar, mən-icraçı, qərar-qal!
Nə deyirsən, həmdəm aşiq, yar, aşiq?!*

Qəlbimizi də ağılmıza tabe edəndən sonra biz aşiq olmaqdan çəkindik, dost. Aşiqliyin yolu Şəmsin aqibətindəmi bitdi?! Nəsiminin dərisi iləmi sıyrıldı canımızdan?! Füzulinin ağlar gözümü söndürdü eşq atəşini qəlbimizdə?! Seyid Hüseyin, Əhməd Cavadın, Mikayıl Müşfiqin ürəyindəmi güllələndi?! Sibirin şaxtasında mı dondu - Hüseyin Cavidin tənində?! Aşiqlik qalmadımı Yer üzündə?! Sevgi çəkildisə Yer üzündən, Din də çəkilməzmi, sənəcə, dost?.. Bu sualları sən qaldır-dın, indi cavabı səndədir, dost...